

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A

634

STADI ZA KAZI

Muda: Saa 3.

MAJIBU

Mwaka: 2008

Maelekezo.

1. Karatasi hii ina sehemu **A**, **B** na **C**.
2. Vikokotozi **haviruhusiwi** ndani ya chumba cha mtihani.
3. Simu za mkononi **haziruhusiwi** katika chumba cha mtihani.
4. Andika **namba yako ya mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

maktaba.tetea.org

SEHEMU A (Alama 40)

1. Bainisha makundi manne ya zana za kufundishia.

Makundi manne ya zana za kufundishia ni kama yafuatayo.

Zana za kujionea ni kundi linalojumuisha vifaa ambavyo mwanafunzi anavitazama moja kwa moja darasani au nje ya darasa kwa mfano picha modeli michoro na ramani.

Kundi la pili ni zana za kusikia ambazo hupitisha taarifa kupitia sauti kwa mfano redio kanda za sauti vinasasauti na vipaza sauti.

Zana za kujionea na kusikia ni vifaa vya mseto ambavyo huunganisha picha na sauti kwa mfano televisheni kompyuta video na sinema.

Kundi la nne ni zana halisi ambazo ni vitu ambavyo si mfano bali ni kitu chenyewe kinachofundishwa kwa mfano mashine za kushona mimea au zana za ususi halisi.

2. Taja aina nne za biashara ndogo ndogo zinazoweza kuanzishwa na mwanafunzi.

Aina nne za biashara ndogondogo zinazoweza kuanzishwa na mwanafunzi ni hizi.

Uuzaji wa vitafunwa vya shuleni kama vile karanga biskuti au vinywaji vilivyotengenezwa nyumbani.

Uandaaji na uuzaji wa maandishi ya notisi za masomo mabango au kadi za salamu kwa kutumia stadi za usanii.

Uuzaji wa matunda au mazao madogo madogo ya bustani wanayoifanya shuleni au nyumbani kwa mfano mboga za majani.

Ushonaji au ukarabati mdogo wa vifungo au viraka vya nguo za wanafunzi wenzao kulingana na stadi zao za ushonaji.

3. Eleza sababu nne za kutunza nguo kwa usahihi.

Sababu nne za kutunza nguo kwa usahihi ni kama zifuatazo.

Kutunza nguo kwa usahihi husaidia kurefusha maisha ya nguo kwani huzuia nguo kuchakaa au kuharibika haraka na hivyo kupunguza gharama za kununua nguo mpya mara kwa mara.

Utunzaji sahihi wa nguo huhakikisha nguo zinakuwa safi na nadhifu wakati wote jambo linalomfanya mvaaji aonekane mwenye heshima na anayejali muonekano wake.

Kutunza nguo kwa usahihi husaidia kuhifadhi thamani au ubora wa kitambaa na rangi ya nguo na kuifanya ibaki na muonekano mpya kwa muda mrefu.

Utunzaji wa nguo huzuia kuharibika kwa nguo kutokana na wadudu au kuvu ambao hushambulia nyuzi za kitambaa hasa nguo zikiwa chafu au zimehifadhiwa katika mazingira yasiyofaa.

4. Orodhesha sehemu nne za kamera zinazoathiri ubora wa picha.

Sehemu nne za kamera zinazoathiri ubora wa picha ni hizi.

Lenzi huathiri ubora kwa kuwa inawajibika kukusanya na kuongoza mwanga kwenye sensa yake.

Sensa au sensor ya picha huathiri ubora kwa sababu ndio sehemu inayopokea mwanga na kugeuza taarifa hiyo kuwa picha ya kidijitali au kurekodi taarifa kwenye filamu.

Kibweta cha kamera huathiri ubora kwani kinadhibiti muda ambao mwanga unaruhusiwa kufikia sensa.

Kifaa cha kutuliza picha au stabilizer huathiri ubora kwa kuzuia mitikisiko midogo inayosababishwa na mpiga picha na hivyo kuhakikisha picha inabaki wazi na kali.

5. Fafanua kwa kifupi maana ya istilahi ya usindikaji na usafishaji wa chakula.

Usindikaji wa chakula ni mchakato wa kubadilisha malighafi ya chakula kuwa bidhaa za chakula zinazoweza kutumika au kuhifadhiwa kwa muda mrefu kwa mfano kubadili maziwa kuwa mtindi.

Usafishaji wa chakula ni hatua muhimu ya kuondoa uchafu vumbi au vijidudu hatari kutoka kwenye chakula kabla ya kupikwa au kuliwa ili kuhakikisha usalama wa mtumiaji.

6. Taja faida nne za kufanya ususi kama fani ya biashara.

Faida nne za kufanya ususi kama fani ya biashara ni hizi.

Ususi unaweza kuanzishwa kwa mtaji mdogo sana kwani malighafi zake nyingi hupatikana kwa urahisi katika mazingira ya kawaida kwa mfano majani au nyasi.

Ususi husaidia kuhifadhi utamaduni na sanaa za nchi kwani bidhaa zinazotengenezwa kwa ususi huakisi mila na desturi za jamii husika.

Ususi huongeza ajira hasa kwa wanawake na vijana wa vijijini kwani inaweza kufanywa katika mazingira ya nyumbani na haihitaji mitambo mikubwa.

Bidhaa za ususi kwa mfano mkeka au vikapu zina soko kubwa ndani na nje ya nchi hasa miongoni mwa watu wanaopenda bidhaa asilia au za mikono.

7. Eleza tofauti kati ya mdundo wa polepole na mdundo wa kasi katika muziki.

Mdundo wa polepole katika muziki huashiria kasi ndogo ya mapigo ya muziki na mara nyingi huambatana na nyimbo zenye hisia za utulivu huzuni au ibada.

Mdundo wa kasi huashiria kasi ya haraka ya mapigo ya muziki na mara nyingi huambatana na nyimbo zenye hisia za furaha sherehe au nguvu.

8. Bainisha vifaa vinne vinavyosaidia katika kuchora ramani za nyumba.

Vifaa vinne vinavyosaidia katika kuchora ramani za nyumba ni hivi.

Rula ndefu au fupi husaidia kuchora mistari iliyonyooka kwa vipimo sahihi kulingana na kiwango cha ramani.

Penseli hasa aina ya HB au 2H hutumika kuchora mistari na maumbo mbalimbali kwa usahihi kabla ya kupaka wino.

Kikokotoo au calculator husaidia kufanya hesabu zinazohusiana na vipimo eneo au ukubwa wa sehemu za nyumba.

Pembe mraba au set square husaidia kuchora pembe za digrii tisini au pembe nyingine zinazohitajika katika ramani za ujenzi.

9. Taja aina nne za visu zinazotumika jikoni.

Aina nne za visu zinazotumika jikoni ni hizi.

Visu vya kukatia nyama au cleaver ambavyo huwa vizito na vyenye ukingo mpana kwa ajili ya kukata mifupa au vipande vikubwa vya nyama.

Visu vya kuchuna au paring knife ambavyo huwa vidogo na vyenye ukingo mfupi kwa ajili ya kuchuna au kukata matunda na mboga.

Visu vya mkate au bread knife ambavyo huwa na ukingo wa meno na hutumika kwa kukata mkate bila kuuponda.

Visu vya mpishi au chef's knife ambavyo ni visu vya jumla vilivyo na ncha kali na hutumika kwa shughuli nyingi za kukata jikoni.

10. Orodhesha majukumu manne ya mwalimu katika kusimamia mradi wa vitendo.

Majukumu manne ya mwalimu katika kusimamia mradi wa vitendo ni haya.

Kutoa maelekezo wazi na usimamizi wa kutosha kwa wanafunzi tangu mwanzo wa mradi ili kuhakikisha wanaelewa lengo na hatua za kufuata.

Kuandaa vifaa na zana zinazohitajika katika mradi na kuhakikisha ziko salama na zinapatikana kwa urahisi na kwa wakati unaofaa.

Kufanya ufuatiliaji wa maendeleo ya mradi kwa kila kundi au mwanafunzi na kutoa mrejesho unaofaa kusaidia kuboresha kazi yao.

Kutathmini na kupima ufanisi wa mradi baada ya kumalizika na kutoa alama zinazolingana na juhudi na ubora wa kazi iliyofanywa na wanafunzi.

SEHEMU B (Alama 30)

Jibu maswali mawili (2) kutoka sehemu hii.

11. Chambua vigezo sita vya kuzingatia wakati wa kuchagua eneo la kufanyia biashara ndogo.

Vigezo sita vya kuzingatia wakati wa kuchagua eneo la kufanyia biashara ndogo ni kama hivi.

Urahisi wa kupatikana kwa eneo kwani eneo lenye barabara nzuri na linapatikana kwa urahisi kwa wateja litaongeza idadi ya mauzo.

Ukaribu na wateja ambao ni lengo la biashara kwani inasaidia kupunguza gharama za usafirishaji na kuongeza nafasi ya wateja kununua bidhaa.

Gharama za eneo ni muhimu kuzingatiwa kwani kodi au bei ya eneo lazima iweze kumudu na kuendana na mtaji wa biashara na faida inayotarajiwa.

Aina ya ushindani katika eneo hilo ni muhimu kwani eneo lenye ushindani mdogo hutoa nafasi nzuri ya ukuaji na kufanya biashara vizuri.

Usalama wa eneo kwani eneo lenye usalama duni linaweza kuathiri bidhaa wafanyakazi na wateja na hivyo kusababisha hasara.

Ukaribu na malighafi au wasambazaji ni muhimu kwani inasaidia kupunguza muda na gharama za kupata bidhaa au malighafi zinazohitajika.

12. Eleza kanuni sita za msingi za kuzuia magonjwa katika ufugaji wa kuku.

Kanuni sita za msingi za kuzuia magonjwa katika ufugaji wa kuku ni hizi.

Kuhakikisha usafi wa mabanda unazingatiwa kwa kuondoa kinyesi na kulala safi kila siku ili kuzuia ukuaji wa bakteria na vimelea vya magonjwa.

Kutoa chanjo kwa kuku kwa wakati unaofaa kulingana na ratiba za mifugo ili kuimarisha kinga zao dhidi ya magonjwa hatari kama vile mdondo.

Kuepuka msongamano wa kuku ndani ya banda kwani msongamano huongeza uwezekano wa kuku kupata magonjwa na kuenea kwa haraka.

Kuhakikisha kuku wanakula lishe bora yenye virutubisho vyote vinavyohitajika ili kuimarisha afya zao na kinga ya mwili.

Kutenga kuku wagonjwa mara moja kutoka kwa kuku wengine na kutoa matibabu sahihi ili kuzuia kuenea kwa ugonjwa kwa kuku wengine walio wazima.

Kuhakikisha maji safi na salama yanapatikana kwa kuku wakati wote kwani maji machafu ni chanzo kikuu cha magonjwa.

13. Fafanua manufaa sita ya kutumia chati na bango katika kufundishia Stadi za Kazi.

Manufaa sita ya kutumia chati na bango katika kufundishia Stadi za Kazi ni haya.

Chati na bango husaidia kuvutia umakini wa wanafunzi darasani kwani picha na rangi zinazotumika huwafanya wafuatilie somo kwa shauku.

Vifaa hivi hurahisisha uelewa wa dhana ngumu kwani huonyesha hatua au mambo kwa muhtasari na kwa mpangilio wa kimantiki.

Chati na bango vinaweza kutumika mara kwa mara katika vipindi tofauti na hivyo kuokoa muda wa mwalimu kuandaa zana mpya kila mara.

Huwapa wanafunzi fursa ya kujifunza wenyewe hata kama mwalimu hayupo darasani kwani huweka kumbukumbu muhimu darasani.

Husaidia katika kufanya marudio ya mada iliyopita kwani mwalimu anaweza kurejelea kwa haraka kile kilichofundishwa kwa kuonyesha chati husika.

Vifaa hivi hukumbusha wanafunzi hatua za kazi za vitendo au kanuni muhimu mfano hatua za kushona au kanuni za afya jikoni.

SEHEMU C (Alama 30)

Jibu maswali mawili (2) kutoka sehemu hii.

15. Eleza umuhimu wa mwanafunzi kuwa na stadi za maisha katika jamii kwa hatua sita.

Umuhimu wa mwanafunzi kuwa na stadi za maisha katika jamii kwa hatua sita ni kama huu.

Stadi za maisha husaidia mwanafunzi kufanya maamuzi sahihi kuhusu masomo yao afya yao na maisha yao kwa ujumla na kuepuka vitendo vinavyoweza kuwadhuru.

Stadi hizi huwezesha mwanafunzi kuwasiliana vizuri na watu wengine katika jamii ikiwa ni pamoja na wazazi walimu na marafiki kwa heshima na ufanisi.

Humwezesha mwanafunzi kusuluhisha migogoro na matatizo kwa njia inayofaa na ya amani badala ya kutumia nguvu au vurugu.

Hujenga uwezo wa kujitambua na kujithamini kwani humsaidia mwanafunzi kuelewa uwezo wao udhaifu wao na kujiamini katika maamuzi yao.

Stadi za maisha humpa mwanafunzi uwezo wa kutatua matatizo ya kila siku katika maisha yao ya shule na nyumbani kwa njia ya ubunifu na kimantiki.

Humfanya mwanafunzi kukabiliana na shinikizo na changamoto za rika kwa mfano kusema hapana kwa matumizi ya dawa za kulevya au ngono zisizo salama.

16. Fafanua changamoto tano anazokumbana nazo mwalimu wa Stadi za Kazi wakati wa kupanga mafunzo ya vitendo.

Changamoto tano anazokumbana nazo mwalimu wa Stadi za Kazi wakati wa kupanga mafunzo ya vitendo ni hizi.

Upungufu wa zana na vifaa vya kufundishia ambapo vifaa vingi vinahitajika kwa mfano mashine za kushona au malighafi za ususi haziwezi kupatikana au ni ghali sana kununua.

Uhaba wa muda unaotengwa kwa ajili ya vitendo kwani mitaala mingine inahitaji muda mwingi wa kufundishwa na hivyo muda wa vitendo unakuwa mfupi sana.

Idadi kubwa ya wanafunzi darasani hufanya iwe vigumu kwa mwalimu kuwafuatilia kila mmoja na kutoa usimamizi sahihi wakati wa kufanya vitendo.

Ukosefu wa bajeti ya kutosha kutoka shuleni au serikalini kwa ajili ya kununua malighafi vifaa na kujenga maeneo ya kufanyia vitendo kwa mfano banda la kuku au bustani.

Masuala ya usalama kwani shughuli za vitendo kwa mfano kutumia visu jikoni au mashine za kushona zinaweza kuleta hatari ya majeraha kwa wanafunzi wasiofuata maelekezo.

17. Changanua sababu sita za kuweka urembo wa maandishi katika kazi za usanii.

Sababu sita za kuweka urembo wa maandishi katika kazi za usanii ni hizi.

Urembo wa maandishi huongeza uzuri na mvuto wa kazi ya sanaa na kuifanya ione kane ya kipekee na ya kuvutia.

Husaidia kulisitiza ujumbe mkuu wa kazi hiyo ya sanaa kwa mfano kutoa kauli mbiu au jina la bidhaa ili iweze kukumbukwa kwa urahisi.

Maandishi hutoa utambulisho wa kazi hiyo kwani huweka jina la msanii au tarehe ya utengenezaji na hivyo kusaidia katika kutambua mmiliki.

Urembo wa maandishi huweza kuongeza thamani ya kazi ya sanaa na kumpa msanii nafasi ya kuuza kazi hiyo kwa bei ya juu.

Maandishi husaidia kuelezea maudhui au maana ya kazi ya sanaa hasa pale ambapo picha au maumbo pekee hayawezi kutoa ujumbe kamili.

Maandishi yanaweza kutumika kama sehemu ya muundo wa kazi ya sanaa na kutengeneza uwiano na mpangilio fulani unaopendeza kwa macho.

18. Bainisha faida tano za kukuza na kutumia malighafi za ususi zinazopatikana nchini.

Faida tano za kukuza na kutumia malighafi za ususi zinazopatikana nchini ni hizi.

Kutumia malighafi za nchini hupunguza gharama za uzalishaji kwani huhitaji kununua kutoka nje ya nchi au kwa bei ya juu.

Husaidia kukuza ajira kwa wananchi wazawa hasa vijana na wanawake katika maeneo ya vijijini wanaoshughulika na ukusanyaji na usindikaji wa malighafi hizo.

Kutumia malighafi za nchini huhifadhi mazingira kwani zinakuwa ni malighafi asilia na zinazoendana na hali ya hewa ya nchi.

Kukuza malighafi za nchini huongeza uwezo wa nchi kujitosheleza kwa malighafi na kupunguza utegemezi wa malighafi kutoka nje.

Husaidia katika kuhifadhi utamaduni na sanaa za nchi kwani bidhaa zinazotengenezwa kwa malighafi hizo huakisi mila na desturi za jamii husika.